

JEDNOVETNÉ FORMY

Jednovetná piesňová forma: keď sa jedna veta stane celistvou uzavretou skladbou, vzniká jednovetná forma. Presné opakovanie vety nepovažujeme za druhý diel. Za druhý diel nepovažujeme ani rozšírenie, introdukcii alebo kódu. Jednovetnú formu nájdeme najmä v ľudových piesňach.

MALÉ (piesňové) FORMY

Malé formy vznikajú spojením viacerých malých dielov. Za jeden malý diel považujeme predovšetkým vetu, niekedy aj súvetie.

1) **Malá 2-dielna forma symetrická** – má schému: $a a'$

Väčšinou býva totožná so súvetím, je zložená z dvoch melodicky podobných viet s odlišnými závermi (1. = polovičný, 2 = celý záver). Druhá veta je hudobne rozvinutá, prináša variáciu prvej vety.

2) **Malá 2-dielna forma nesymetrická** – má schému: $a b$

Je zložená z dvoch kontrastných viet (druhá veta prináša inú hudbu než prvá), jednotu tejto formy zabezpečuje tónina (vo vokálnej hudbe aj text).

3) **Malá 3-dielna (piesňová) forma s reprízou, resp. Malá 3-dielna forma symetrická**

- má schému: $a b a \sim a b a'$

a- **prvý malý diel** – môže mať stavbu vety alebo súvetia, nastupuje v hlavnej tónine.

Môže byť harmonicky a tonálne otvorený (moduluje do blízkej tóniny). Vtedy je repríza vždy harmonicky a tonálne pozmenená, pretože sa musí končiť v hlavnej tónine!

b- **stredný diel** – môže mať stavbu vety alebo súvetia.

Voči prvému dielu býva tematicky **kontrastný**. Ak vychádza z hudby prvého dielu nazývame ho „diel so zníženým kontrastom“.

Má bohatší harmonický priebeh, môže modulovať aj do vzdialenejších tónin. Ak prebieha na dominantnej funkcii alebo v dominantnej tónine, nazývame ho **dominantný**. Ak moduluje cez viac ako 2 tóniny, nazýva sa **modulačný**.

a- **repríza**

Prináša návrat hudby prvého dielu, môže byť:

→ **Presná** – návrat hudby prvého dielu v nezmennej podobe

→ **Pozmenená**

- **tonálne** – Repríza musí vždy končiť tonálne aj harmonicky uzatvorene (= na Tonike v hlavnej tónine). Záver reprízy býva vtedy pozmenený, ak prvý diel končí harmonicky alebo tonálne otvorene.
- **štylisticky** – zmena sadzby, polohy akordov, menej závažné melodicko-rytmické obmeny. Ak je štylistických zmien pomerne veľa, hovoríme o **variačnej repríze**.
- **stavebne** – navýšenie alebo uberanie počtu taktov v porovnaní s prvým dielom, pridanie alebo odstránenie niektorých vetných členov. Ak sa zásadne zmení formová stavba, hovoríme o **voľnej repríze** (napr. repríza má s prvým dielom spoločný iba prvý takt a stavba vety sa zmení s periodickej na rozvinutú z jadra... atď.)

MODIFIKÁCIE MALÝCH FORMIEM

MODIFIKÁCIE MALÝCH FORIEM

Vznikajú zužovaním alebo rozširovaním stredného a reprízového dielu.

1) Malá 2-dielna forma s náznakom 3-dielnosti

Vzniká z 2-dielnej nesymetrickej formy $(a\ b)$, pričom od polovice b dielu dochádza k návratu hudby a dielu. Ak má a diel stavbu periodickej vety, v b dieli sa reprizuje jeho 2. poloveta.

a		b
8 taktov		8 taktov
4 + 4 takty	4	+ 4 takty
periodická veta	kontrastná hudba	repríza 2. polovety prvého dielu
	obidve štvortaktia na seba plynule nadväzujú	

2) Zúžené malé 3-dielne formy

Vznikajú zúžením stredného dielu alebo reprízy, príp. oboch. Vznikajú tak rôzne kombinácie:

$a\ b\ a$	$a\ b\ a'$	$a\ b\ a'$
8 4 8	8 8 4	8 4 4
Malá 3-dielna forma	Malá 3-dielna forma	Malá 3-dielna forma
symetrická so zúženým	symetrická so zúženou	symetrická so zúženým
stredným dielom	reprízou	stredným dielom a reprízou

3) Rozšírené malé 3-dielne formy

Vznikajú pridávaním úsekov pomocnej hudby alebo opakovaním niektorých jej dielov, najčastejšie sa opakuje malý a diel a súčasne b a a diel (schéma $\parallel : a : \parallel : b\ a' : \parallel$). Týmto spôsobom vzniká malá 3-5 dielna (troj-päťdielna) forma. Ak skladateľ nemení jej diely, zapisuje sa pomocou repetičných znamienok, napr. $a \parallel : b\ a' : \parallel$, v opačnom prípade sa musí celá vypísať: $a\ b\ a'\ b'\ a^2$

4) Malé 3 a viac dielne formy bez reprízy alebo s reprízou

Vznikajú priradovaním 3, príp. viacerých kontrastných diel

$a\ b\ c$	malá 3-dielna nesymetrická forma bez reprízy
$a\ b\ c\ d$	malá 4-dielna nesymetrická forma bez reprízy
$a\ b\ c\ a$	malá 4-dielna nesymetrická forma s reprízou
$a\ b\ c\ d\ a$	malá 5-dielna nesymetrická forma
$a\ b\ c\ b\ a$	mostová forma

Nesymetrické malé formy sa najčastejšie používajú vo vokálnej hudbe, kde jednotu zabezpečuje text. Môžu sa tiež použiť v programovej hudbe, tu jednotu zabezpečuje námet.

POUŽITIE MALÝCH FORIEM.

Malé formy sa používajú ako samostatné skladby alebo ako súčasť väčších celkov. Môžu tvoriť jeden diel veľkej formy, napr.

A	B	A
$a\ b\ a'$	$a\ a'$	repríza

Vo veľkej 3-dielnej forme môžu mať prvé 2 diely stavbu malej 3- alebo 2-dielnej formy.